

2747

47353

SPRAWOZDANIE

KIEROWNIKA PUBLICZNEJ
ZAWODOWEJ SZKOŁY
DOKSZTAŁCAJĄCEJ NR XV
DLA UCZNIÓW PRZEMYSŁU
GRAFICZNEGO W KRAKOWIE

Z A R O K 1937 - 38

K R A K Ó W M C M X X X V I I I

D R U K A R N I A N A R O D O W A W K R A K O W I E

17353

SPRAWOZDANIE

KIEROWNIKA PUBLICZNEJ
ZAWODOWEJ SZKOŁY
DOKSZTAŁCAJĄCEJ NR XV
DLA UCZNIÓW PRZEMYSŁU
GRAFICZNEGO W KRAKOWIE

Z A R O K 1937 - 38

K R A K Ó W M C M X X X V I I I

DRUKARNIA NARODOWA W KRAKOWIE

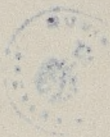
T R E Ś Ć

I

Wiadomości techniczne o językach obcych dla składaczy str. 3

II

Sprawozdanie szkolne str. 19

TECHNICZNE WIADOMOŚCI O JĘZYKACH OBCYCH DLA SKŁADACZY

Praca składacza nie ogranicza się tylko do mechanicznego kopiowania rękopisów. Rozmaitość układów drukarskich wymaga od składacza poczucia estetyki (układ akcydensowy), systematyczności i dokładności (układ tabelaryczny). Układ dziełowy wymaga logicznego ujmowania całości, wnikania w sens treści rękopisu a co najważniejsze poprawności językowej. Toteż gruntowna znajomość języka polskiego a zwłaszcza pisowni, interpunkcji i zasad dzielenia musi być podstawową kwalifikacją składacza. Im większe w tym kierunku wymagania będą stawiane, tym mniej będziemy spotykali zniechęcających do czytania błędów gramatycznych i ortograficznych w gazetach, książkach a nawet podręcznikach szkolnych.

Gruntowna znajomość języków obcych jest dla składacza pożądaną, ale nie konieczną. Wiedza językowa może ograniczyć się tylko do podstawowych technicznych wiadomości. W dziełach zwłaszcza naukowych spotyka się składacz często z językiem obcym czy to w postaci cytatów czy streszczeń, tłumaczeń itp. Rozumienie tych tekstów byłoby nieraz dla składacza ogromnym ułatwieniem w pracy. Ale i nie rozumiejąc można teksty obcojęzyczne poprawnie składać. Trzeba jednak koniecznie opanować liternictwo danych języków, wymowę a zwłaszcza używanie znaków pisarskich i akcentów oraz zasad dzielenia wyrazów. Te elementarne wiadomości są dla składacza konieczne, gdyż przeprowadzą go one przez skomplikowany nieraz labirynt językowy

rękopisu. Przyswojenie ich zaś nie wymaga nawet dziesiątej części tej pracy, jaką poświęcić by trzeba znośnemu opanowaniu obcego języka. Uczeń już przy początkach nauki składania z zagadnieniami tymi się spotyka; toteż wiadomości te powinien w miarę nabywać i uzupełniać, jeśli ma być nie tylko z nazwy towarzyszem sztuki drukarskiej ale i rzeczywistym współpracownikiem autora.

JĘZYK GRECKI

Alfabet języka greckiego składa się z 24 liter.

Litery	wymowa	nazwy
A α	a	alfa
B β	b	beta
Γ γ	g	gamma
Δ δ	d	delta
E ε	e	epsilon
Z ζ	dz	dzeta
H η	e	eta
Θ θ θ	th	theta
I ι	i	iota
K κ	k	kappa
Λ λ	l	lambda
M μ	m	my
N ν	n	ny
Ξ ξ	ks	ksi
O ο	o	omikron
Π π	p	pi
P ρ	r	ro
Σ σ ς	s	sigma
T τ	t	tau
Υ υ	y	ypsilon
Φ φ	f	fi
X χ	ch	chi
Ψ ψ	ps	psi
Ω ω	o	omega

Znak σ składa się na początku i w środku wyrazów, ς tylko na końcu. W starych tekstach spotyka się znak F (digamma).

Litery alfabetu greckiego używane są też jako liczby i dla odróżnienia są oznaczone akcentem mocnym: α' 1, β' 2, γ' 3, δ' 4, ϵ' 5, ζ' 6, ξ' 7, η' 8, θ' 9, ι' 10, κ' 11, λ' 12 itd. μ' 20, ν' 30, ξ' 40, ν' 50, ξ' 60, $\omicron'$ 70, π' 80, ρ' 100, σ' 200, τ' 300, υ' 400, ϕ' 500, χ' 600, ψ' 700, ω' 800. Dla 90 jest znak ϕ (κόππα), dla 900 znak π (σαμπι). Tysiące oznacza się akcentem u dołu z lewej strony litery np. α 1000, β 2000 itd. Przy liczbach wielocyfrowych oznacza się tylko tysiące i jednostki akcentem np. $\gamma\sigma\delta\epsilon'$ 3245.

Dwugłoski są: $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$, $\upsilon\iota$, $\alpha\upsilon$, $\epsilon\upsilon$, $\omicron\upsilon$, $\eta\upsilon$. Zdarzają się też dwugłoski, w których ι jest podpisane pod samogłoską: $\alpha\iota$, $\eta\iota$, $\omega\iota$; przy wielkich literach pisze się ι obok: $\Lambda\iota$, $\text{Η}\iota$, $\text{Ω}\iota$ ($\phi\delta\iota$, $\text{Α}\iota\delta\eta\varsigma$).

Znak rozdzielenia ($\ddot{}$) umieszcza się nad drugą samogłoską przy dwugłoskach, gdy się je wymawia osobno ($\pi\acute{\alpha}\ddot{\iota}\varsigma$ wym. *pa-is*, $\alpha\ddot{\upsilon}\pi\omicron\varsigma$ wym. *a-yfnos*).

Przydechy. Każda samogłoska i dwugłoska umieszczona na początku wyrazu posiada albo przydech mocny ' który wymawia się jak h ($\text{Ε}\lambda\lambda\acute{\alpha}\varsigma$) albo przydech słaby ' którego się nie wymawia ($\acute{\alpha}\gamma\rho\acute{\omicron}\varsigma$). Przy małych literach kładzie się przydech nad samogłoską, przy dwugłoskach nad drugą samogłoską ($\epsilon\iota\sigma\acute{\epsilon}\rho\chi\epsilon\tau\alpha\iota$). Przy wielkich literach daje się przydech przed samogłoską, w dwugłoskach nad drugą samogłoską ($\text{Ι}\sigma\iota\varsigma$, $\text{Α}\acute{\iota}\gamma\upsilon\pi\tau\omicron\varsigma$). Tylko przy początkowych dwugłoskach, w których się znajduje ι podpisane, daje się przydechy przed samogłoską przy wielkich literach ($\text{Α}\iota\delta\eta\varsigma$, $\acute{\alpha}\delta\eta\varsigma$). Spółgłoska ρ , zaczynająca wyraz, przybiera przydech mocny ($\rho\alpha\psi\omega\delta\acute{\omicron}\varsigma$, $\text{Ρ}\acute{\omega}\mu\eta$). Dwa ρ schodzące się w środku wyrazu oznaczone są niekiedy przydechami, wtedy pierwsze ρ ma przydech słaby, drugie przydech mocny ($\Pi\acute{\omicron}\rho\rho\acute{\omicron}\varsigma$).

Apostrof ($'$) oznacza wyrzucenie samogłoski dla uniknięcia rozziwu np. δ' zam. $\delta\acute{\epsilon}$, $\tau\acute{\omicron}\tau'$ zam. $\tau\acute{\omicron}\tau\epsilon$. Przed i po apostrofowanym słowie daje się normalny odstęp.

Koronis ($'$) znak podobny do przydechu słabego umieszcza się nad samogłoską, którą poprzedza spółgłoska i oznacza spływ

końcowej samogłoski jednego wyrazu z początkową samogłoską drugiego wyrazu w jedną głoskę długą (τοῦνομα = τό ὄνομα, τᾶλλα = τὰ ἄλλα).

Diastole (,) umieszcza się bez spacji w pośrodku słowa, gdy dwa wyrazy o jednakowym brzmieniu i pisowni mają różne znaczenia (ὄτι = co, ὅτι = to, τότε = wtedy, τότε = i to).

Akcenty w jęz. greckim są trzy: akcent mocny ^ˈacutus (ᾅποικος), akcent słaby ^ˊgravis (βασιλεὺς) i przeciągły [˜]circumflexus (σῶμα). Znak akcentu daje się obok przydechu na drugim miejscu, przy akcencie przeciągłym pod nim (ἄκων, εὔ). Każdy wyraz posiada jeden z tych akcentów. Wyjątkiem są tu niektóre wyrazy jednozgłoskowe (atona) jak ó, oí, αἱ, εἷς, ἐν, ἐκ, ὤς, οὐ, οὐκ oraz niektóre wyrazy łączące się z poprzednim (καλὸς ἐστι, λόγος τις). Czasem jeden wyraz przerzuca akcent na poprzedni i ten wtedy ma dwa akcenty (ἄνθρωπός τις, σῶμά τι).

Interpunkcja. Kropka i przecinek używane są podobnie jak w jęz. polskim. Dwukropek i średnik wyraża się kropką położoną u góry przy wyrazie (λέγω˙). Pytajnik wyraża się przez polski średnik (Ὁ φίλος;).

Skróty w jęz. greckim nie są używane z wyjątkiem κ. τ. λ. lub κτλ. = καὶ τὰ λοιπά tzn. i tak dalej.

Dzielenie wyrazów kilkuzgłoskowych opiera się na następujących zasadach: Spółgłoska między dwiema samogłoskami należy do następnej zgłoski (i-κα-νός, θη-σαυ-ρός). Dzieli się dwie podobne spółgłoski stojące obok siebie (ἵπ-πος, Πύρ-ρος, ἐν-νέ-α). Samogłoski obok siebie stojące można dzielić z wyjątkiem dwugłosek (ὄ-ρι-ον, Βοι-ω-τία, οὐ-τος). Wyrazy złożone rozdziela się według części składowych (συν-έχω, ἐξ-άγω, δυσ-τυχέω). Wiele słów złożonych jest z przyimków i głosek początkowych jak ἄν, ἀνα, ἀντι, ἀπο, ἐπι, δια, κατα, συμ, συν, παρα, περι, ὑπερ, δυσ, itd., które trzeba uwzględniać przy dzieleniu (συν-αμ-φό-τε-ροι).

Język grecki nie przedstawia trudności przy składaniu, jeśli się pozna dokładnie rozkład kaszty i uważnie odczytuje rękopis. Wszystkie akcenty i przydechy są odlane przy literach. Skutkiem tego kaszty z greckimi literami są specjalnie robione, aby pomieścić wszystkie litery wraz z akcentami i przydechami w różnych kombinacjach.

JĘZYK ŁACIŃSKI

Alfabet języka łacińskiego obejmuje 24 litery.

a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z.

Litery u i v bywają w starych tekstach zamieniane (uinco = vinco, uerbum = verbum albo domvs = domus, hvmvs = humus). Literę j spotyka się tylko w średniowiecznej łacinie.

Liter akcentowanych w jęz. łacińskim nie ma. Jedynie w prozodii, metryce i gramatykach używa się znaków na oznaczenie samogłosek długich (ā), krótkich (ĕ) lub tak długich jak i krótkich (ō).

Dwugłoski są: ae, oe, au, eu.

Dla oddzielnego czytania dwugłoski używa się dwu kropek (poëta = po-ë-ta).

Ligatury Æ, Œ, æ, œ zastępuje się zwykle przez AE, OE, ae, oe.

Przy dzieleniu spółgłoska między dwiema samogłoskami należy do następnej zgłoski z wyjątkiem słów złożonych (ge-mi-na-ri, ale trans-alpinus, dis-tra-ho). Jeżeli jednak przy złożeniu przychodzą dwie podobne spółgłoski, z których jedna wypada, dzieli się wówczas: tran-scribere (powstało z trans-scribere). Przy dwu lub trzech spółgłoskach przenosi się tyle do następnej zgłoski, ile da się wymówić (ad-mi-ni-str-a-ri, mo-de-stus). Wiele wyrazów jest złożonych z głosek początkowych, jak: a, ab, af, de, con, in, im, ob, per, prae, re, sub, trans, circum.

Liczby rzymskie układa się z wersalików. Używa się ich często i w polskim języku do paginacji przedmów, do oznaczania rozdziałów itd.

I	1	X	10	XIX	19	C	100
II	2	XI	11	XX	20	CC	200
III	3	XII	12	XXX	30	CCC	300
IV	4	XIII	13	XL	40	CD	400
V	5	XIV	14	L	50	D	500
VI	6	XV	15	LX	60	DC	600
VII	7	XVI	16	LXX	70	DCC	700
VIII	8	XVII	17	LXXX	80	DCCC	800
IX	9	XVIII	18	XC	90	CM	900

M albo CIO	1000
IIM „ IICIO	2000
IIICIO	3000
XCIO, CMIO, CCIOO albo XM	10000
CCCCIOOO albo CM	100000
CCM	200000
DCCCCM	900000
CCCCIOOOO	1000000

W cytatach tekstów wieku średniego napotkać można liczby rzymskie pisane małymi literami np. Mccclij 1352.

W języku łacińskim używanych jest wiele skrótów, które i w wielu polskich dziełach naukowych są stosowane.

- a. Chr. n. = ante Christum natum, przed Chrystusem
- a. c. = anni currentis, roku bieżącego
- A. D. = Anno Domini, roku Pańskiego
- a. r. = anno regni, roku panowania
- a v. = a vista, za okazaniem
- br. m. = brevi manu, bez ogródek
- c. ! = cito !, pilne !
- cap. = caput, rozdział
- cf., cfr. = confer, conferatur, porównaj
- coll. = collatum, porównane
- del. = deleatur, skreślić
- e. c. = exempli causa, na przykład
- ed. = editio, wydanie
- etc. = et cetera, i tak dalej
- f. = femininum, rodz. żeński
- gen. = genus, rodzaj
- h. = hora, godzina
- h. e. = hoc est, to jest
- ib. = ibidem, tamże
- id. = idem, to samo
- it. = item, następnie
- iun. = iunior, młodszy
- lib. = liber, książka

l. c.	= loco citato, na wymienionym miejscu
L. S.	= Loco Sigilli, w miejsce pieczęci
m.	= masculinum, rodz. męski
m. p.	= manu propria, własnoręcznie
n.	= neutrum, rodz. nijaki
N. B.	= nota bene, pamiętaj
ob.	= obiit, umarł
op.	= opus, dzieło
p. c.	= pro centrum, od sta
p.expl.	= per exemplum, na przykład
p.Chr.	= post Christum natum, po narodzeniu Chrystusa
pl.	= pluralis, liczba mnoga
P. M.	= pro memoria, ku pamięci
P. P.	= praemissis praemittendis, po wstępnych tytułach
P. T.	= pleno titulo, z pełnym tytułem
P. S.	= post scriptum, przypisek
sing.	= singularis, liczba pojedyncza
S. J.	= Societatis Jesu, jezuita
sen.	= senior, starszy
seq., sq.	= sequens, następny
sig.	= signum, znak
T. T.	= Toto Titulo, pełnym tytułem
ut i.	= ut infra, jak u dołu
ut s.	= ut supra, jak wyżej
v.	= vide, patrz
vol.	= volumen, tom
v. v.	= vice versa, na odwrót

JĘZYK FRANCUSKI

Alfabet francuski składa się z 25 liter.

a, b, c(še), d, e, f, g(že), h(asz), i, j(zi), k, l, m, n, o, p, q(kü),
r, s, t, u(ü), v(we), x, y(igrek), z.

Litera w zdarza się tylko w wyrazach pochodzenia obcego;
k przychodzi w niewielu wypadkach.

Wymowa samogłosek, dwugłosek i spółgłosek przeważnie odmienna jak w języku polskim. Z samogłosek **u** wymawia się jak niemieckie *ü*; **y** brzmi zawsze jak *i* (buche wym. *büşz*, hymen wym. *imen*). Litera **e** na końcu wyrazów jest zawsze niema, o ile nie należy do wyrazu jednosylabowego.

Dwugłoski:

ai, ei = *e* (air=*er*, peine=*pen*)
au, eau = *o* (pause=*poz*, rideau=*rido*)
eu, ou = *ö* niem. (peu=*pö*, lieu=*liö*)
oi = *ua* (moi=*mua*, soir=*suar*)
ou = *u* (vous=*wu*)
ay, ey = *ej* (ayez=*eje*)
oy = *uaj* (aboyer=*abuaje*)
uy = *üij* (ennuyer=*annüije*).

Jeżeli dwie samogłoski mają się wymawiać osobno, wtedy nad drugą daje się dwie kropki (tréma) (égoïste=*egoïst*).

Spółgłoski:

c = *k* przed a, o, u oraz przed spółgłoską (couleur=*kulör*, cri=*kri*)
c = *s* przed e, i, y (vice=*wis*, cire=*sir*)
ç = *ss* (reçu=*ressü*)
ch = *sz* (cher=*szer*, mouche=*musz*. Przed r, l oraz w wyrazach obcego pochodzenia wymawia się jak *k* (Christ=*Krist*, chlor=*klor*)

- g = ż przed e, i, y (*général* = *żeneral*, *religion* = *reliżia*; *gea*, *geoi* wymawia się jak *ża*, *żua* (*chargea* = *szarża*, *bourgeois* = *burżua*)
- gu = g (*guide* = *gid*, *guise* = *giz*)
- gn = n (*digne* = *diń*, *ligne* = *liń*)
- h wymawia się bardzo słabo. W większości wyrazów jest nieme.
- j = ż (*jardin* = *żardę*, *déjà* = *dōża*)
- l = l. Tylko w połączeniach: *ill* = *ij* (*famille* = *famij*); *ail*, *aill* = *aj* (*travail* = *trawaj*); *eill*, *euil*, *euill*, *oeill*, *ueill* = *ōj* (*oeillet* = *ōjō*, *cueillir* = *kōjir*); *ouill* = *uj* (*bouillir* = *bujir*)
- m, n wymawia się nosowo w połączeniach *am*, *an*, *en*, *em* = *aⁿ*; *im*, *in* = *ε*; *on*, *om* = *q*; *un*, *um* = *ε* (*rempart* = *raⁿpar*, *dindon* = *dędq*). Jeżeli po m lub n przychodzi h albo nieme e wymawia się normalnie.
- ph = f (*télégraphe* = *telegraf*)
- q, qu = k (*quart* = *kar*)
- s = z tylko pomiędzy dwiema samogłoskami (*maison* = *meza*, *savoir* = *sawuar*)
- t = s przed io, ia, ie (*martial* = *marsial*). W ostatniej zgłosce wyrazu zachowuje jednak brzmienie t (*metier* = *mōtie*)
- v = w (*revue* = *rōwü*)
- x = ks (*exposer* = *ekspoze*). Pomiedzy dwiema samogłoskami wymawia się jak z (*deuxième* = *dōżjem*).

Nie wymawia się następujących spółgłosek na końcu wyrazów: b, c, d, g, m, p, s, t, x, z, nt, gt. Również nie wymawia się końcówki trzeciej osoby liczby mn. (*ils parlaient* = *il parlä*).

W jęz. francuskim używane są trzy akcenty: *accent aigu* (*aksaⁿtegü*) tylko nad *é*; *accent grave* (*aksaⁿgraw*) nad *à*, *è*, *ù*; *accent circonflexe* (*aksaⁿsirkąfleks*) nad *â*, *ê*, *î*, *ô*, *û*. Tréma nad *ë*, *ï*, *ü*.

Przy układzie wersalikami akcentów się czasem nie daje.

Dla uniknięcia rozziwów czyli zetknięcia się samogłoski końcowej jednego wyrazu z początkową samogłoską następnego

wyrazu końcową szczególnie e, a, często się wyrzuca, co się zaznacza apostrofem. Składa się l'histoire, j'ai, d'un, bez spacji przy apostrofie.

Dzielnik jest używany albo w wyrazach złożonych albo dla oznaczenia ścisłego związku, jaki pomiędzy dwoma wyrazami zachodzi (très-bien, donnez-moi, porte-t-il).

Cédille (*sedij*) ogonek u litery c (ç) nadaje jej brzmienie ss (façon=*fassa*).

Dzielenie wyrazów. Zgłoski tworzące jeden dźwięk i dwugłoski są niepodzielne (pri-son-nier, pri-ons). Nie oddziela się końcówki wyrazu, zakończonego e niemym (rose, pu-blique, morgue). Spółgłoska między dwiema samogłoskami należy do następnej zgłoski (A-me-rique, plai-san-ter). Dwie spółgłoski można dzielić (com-mune, frac-tion) z wyjątkiem bl, br, pl, pr, ph, cl, cr, gl, gn, gr, dr, tr, fl, fr, vr (no-blesse, mai-grir, pa-tron, crai-gnons). Wyrazy złożone dzieli się na części, z których powstały (long-temps).

Skróty. Przy pierwszym dniu miesiąca daje się zwykle ^{er} (1er avril, ale 2 mars). Numer skraca się n^o, N^o. Skraca się: monsieur M^r, madame Mme, mademoiselle Mlle; éditeur éd^r. Spotyka się też w jęz. franc. skróty imion np. Bernard = B^d, Adolphe = A^{phe}.

Adresy składa się w odmiennym porządku jak w polskim np. 19, rue des Saints-Père, Paris.

Firmę drukarni składa się: Imprimé par...

JĘZYK NIEMIECKI

Słowo drukowane wyrażane jest w jęz. niemieckim albo przez frakturę, pismo łamane, nazywane też niesłusznie gotyckim — albo częściej przez antykwę. Alfabet niemiecki obejmuje następujące litery:

Litery duże		Litery małe	
Ⓐ A	⓪ O	a a	o o
Ⓐ̈ Ä	⓪̈ Ö	ä ä	ö ö
Ⓑ B	Ⓟ P	b b	p p
Ⓒ C	Ⓠ Q	c c	q q
Ⓢ D	Ⓡ R	d d	r r
Ⓔ E	Ⓢ S	e e	ī(s)ß s ß
Ⓕ F	Ⓣ T	f f	t t
Ⓖ G	Ⓤ U	g g	u u
Ⓜ H	Ⓤ̈ Ü	h h	ü ü
Ⓡ I	Ⓥ V	i i	v v
Ⓡ J	Ⓦ W	j j	w w
Ⓚ K	Ⓝ X	k k	x x
Ⓛ L	Ⓨ Y	l l	y y
Ⓜ M	Ⓩ Z	m m	z z
Ⓝ N		n n	

Dwugłoski: ai, ei, au, eu. Samogłoski z przeglosem: ä, ö, ü

Wymowa niektórych liter odmienna jak w jęz. polskim. Dwugłoski ai, ei wymawia się *aj* (*meine* = *majne*, *Laib* = *lajb*); ie = *i* (*die* = *di*). Ze spółgłosek wymawia się:

- c przed a, o, u i spółgłoskami jak *k* (*Curs* = *kurs*, *classisch* = *klassisz*).
- chs jak *ks* (*wachsen* = *waksen*).
- ch „ *k* (*schnicken* = *szmeken*).
- s „ *z* na początku i między samogłoskami (*Suppe* = *zuppe*, *zusammen* = *czusammen*)

- ſp jak *szp* na początku a w wyrazach złożonych po zgłosce początkowej (*ſprechen* = *szprechen*, *Beispiel* = *bajszpil*).
 ſt „ *szt* na początku i jak wyżej w wyrazach złożonych (*Stube* = *sztube*, *gestreckt* = *gesztrekt*)
 ħ „ *c* (*ſißen* = *zicen*)
 v „ *f* (*Vater* = *fater*, *vor* = *for*).

W frakturze jest wiele ligatur jak: *ch*, *ck*, *ff*, *fi*, *fl*, *ll*, *li*, *ſſ*, *ſt*, *ſh*, *ħ*. Dla skrótu *und ſo weiter* — używany jest znak *z* w połączeniu z *c* (*zc*). Słowa lub cytaty w obcych językach składa się we frakturze antykwą. Wyróżnia się przez spacjowanie oraz półtłustą lub tłustą frakturę.

Dzielenie. Wyrazy wielozgłoskowe dzieli się tak, jak przy powolnym czytaniu się rozpadają (*Wör-ter-ver-zeich-nis*, *Über-liefer-ung*). Spółgłoski *ch*, *ſch*, *ħ*, *ph*, *th*, *ſt*, *ſp*, *ħ* nie rozdziela się. (*Bü-cher*, *Hä-ſcher*, *Bür-ſte*, *So-phie*, *ka-tho-liſch*). Spółgłoski *ck* przy dzieleniu zamienia się na *ff* (*Haſ-ſe*). Wyrazy złożone dzieli się w miejscu złożenia. (*Diens-tag*, *Emp-fangs-an-zei-ge*, *Stamm-ende*, *Schif-fahrt*). Wiele wyrazów składa się z głosek początkowych albo przyimków jak *ab*, *an*, *auf*, *aus*, *be*, *dar*, *dis*, *durch*, *ein*, *ent*, *er*, *ex*, *fort*, *ge*, *heraus*, *in*, *mit*, *nach*, *nieder*, *ober*, *über*, *um*, *un*, *ver*, *vor*, *zer*, *zu*.

Odmienne jak w języku polskim wielkimi literami zaczynają się wszystkie rzeczowniki (*Buchdrucker*, *Bogen*) i słowa rzeczownikowo użyte (*der Nächſte*, *der Gute*). Znaki pisarskie podobne jak w języku polskim. Apostrofu bez spacji używa się przy słowach, gdzie samogłoskę wymawia się ścieśnioną (*heil'ge Nacht*, *iſt's*, *geht's*). Dzielnik jest często stosowany przy słowach złożonych. W tych jednak słowach złożonych, gdzie druga część złożenia się powtarza, zastępujemy ją dywizem (*Blei- und Eiſenſtege*, *Buch- und Alſidenſchrift*).

Skróty: *u. ſ. w.* = *und ſo weiter*, *z. B.* = *zum Beiſpiel*, *d. ħ.* = *das heiĖt*, *u. dgl.* = *und dergleichen*, *bezw.* = *bezugsweise*.

Firmy drukarni składa się albo *Druck von...*, albo *Gedruckt von...*; wielkie drukarnie umieszczają na swych drukach np.: *Geſnerdruck Berlin*.

JĘZYK ROSYJSKI

W skład alfabetu rosyjskiego wchodzi następujące litery:

Litera	nazwa	wymowa
<i>А а</i>	а	<i>a</i>
<i>Б б</i>	бе	<i>b</i>
<i>В в</i>	ве	<i>w</i>
<i>Г г</i>	ге	<i>g</i>
<i>Д д</i>	де	<i>d</i>
<i>Е е</i>	е	<i>je</i>
<i>Ж ж</i>	же	<i>ż</i>
<i>З з</i>	зе	<i>z</i>
<i>И и</i>	и	<i>i</i>
<i>І і</i>	і	<i>i</i>
<i>К к</i>	ка	<i>k</i>
<i>Л л</i>	эл	<i>ł</i>
<i>М м</i>	эм	<i>m</i>
<i>Н н</i>	эн	<i>n</i>
<i>О о</i>	о	<i>o</i>
<i>П п</i>	пе	<i>p</i>
<i>Р р</i>	эр	<i>r</i>

Litera	nazwa	wymowa
С с	эс	s
Т т	те	t
У у	у	u
Ф ф	эф	f
Х х	ха	ch
Ц ц	це	c
Ч ч	че	cz
Ш ш	ша	sz
Щ щ	ща	szcz
Ъ ъ	ерь	znak twardego wymawiania
Ы ы	ы	y
Ь ь	ерь	znak miękkiego wymawiania
Ъ ъ	ять	je
Э э	э	e
Ю ю	ю	ju
Я я	я	ja
Ө ө	өита	f
Ү ү	ижица	i (w)

W tekstach ruskich przychodzą litery: Г г = g, Е е = je, Ї ї = i.
Samogłoskami są: а, е, и, і, о, у, ы, ѣ, э, ю, я (е, ї).

W skład spółgłosek wchodzi и = j.

Znaków т і ь nie wymawia się; oznaczają one wymowę poprzedzających spółgłosek. Spółgłoskę przed т wymawia się twardo, неводѣ, обѣдѣ, мостѣ, Иванѣ. Znak ь zmiękcza poprzedzającą spółgłoskę, jak дѣ (*dⁱ*), зѣ (*zⁱ*), лѣ (*lⁱ*), нѣ (*nⁱ*), сѣ (*sⁱ*), тѣ (*tⁱ*). рѣдка, лѣзь, молюба, конь, гусь, кость.

Znaki pisarskie podobne jak w jęz. polskim.

Apostrof używany bywa w środku wyrazu po spółgłosce na oznaczenie twardej wymowy, об'ясняю.

Przymków въ і съ nie powinno się zawieszać na końcu wiersza.

Dzielenie wyrazów. Spółgłoska między dwiema samogłoskami należy do następnej zgłoski, хо-ро-шо, че-ло-вѣкъ, кра-сивѣ. Rozdziela się dwie spółgłoski między samogłoskami. вос-ходѣ, сол-ныш-ко, рас-цвѣтѣ, за-ма-ра-еш-ся, сѹб-бо-та. Nierozdzielne są spółgłoski złożone дз, дж, najczęściej przychodzące w jęz. ruskim (са-джа, ро-дзинки), jak również połączenia spółgłosek бл, пл, вл, мл, жд, сп, ст, ск, ко-ра-бли, ку-плю, ло-влю, дре-млю, стра-жда, го-спо-динѣ, се-стра, Мо-сква. Wyrazy złożone dzieli się w miejscu złożenia, без-опасность, нѣ-сколько. Końcówki скій, ская, ское oraz ство, ства, стя, стр przenosi się w całości do następnego wiersza. Wiele wyrazów złożonych jest z przedrostków, jak про, воз, до, за, над, об, при, пере, раз.

W tekstach jęz. rosyjskiego spotyka się wiele skrótów jak:

др. = докторъ

итд. = і такъ дальше

г. = годъ

г. = господинъ.

Daty składa się np. Москва, 14-го октября 1938 г.

Firma drukarni brzmi zazwyczaj: Типографія...

Alfabet rosyjski (graždanka) powstał z dawnego cyrylicznego alfabetu przez przemianę, zbliżającą go więcej do liternictwa łacińskiego. Cyrylica, pismo używane tylko w księgach liturgicznych Słowian grecko-katolickich i prawosławnych, opiera się na alfabecie greckim.

S P R A W O Z D A N I E

Rok szkolny 1937/38 rozpoczęto dnia 1 września 1937 r.
a zakończono 21 czerwca 1938 r.

Zapisało się:

do klasy	I	52	uczniów
„	„	II	45 „
„	„	III	31 „
Razem 128 uczniów			

Według zawodów było:

drukarzy		66
litografów		18
chemigrafów		15
introligatorów		27
fotografów		2
Razem		128

W ciągu roku szkolnego opuściło szkołę 10 uczniów.

Świadectwo ukończenia szkoły otrzymało 31 uczniów.

Nauka odbywała się w budynku XIV Szkoły Powszechnej
im. Mikołaja Reja przy ul. Dietla 2.

Ćwiczenia praktyczne (2 godz. tyg.) odbywali uczniowie kl. III
we wzorowo urządzonej drukarni Muzeum Przemysłowego przy
ul. Smoleńsk 9, pod kierunkiem p. Władysława Oberskiego. Pro-
gram zajęć praktycznych uzupełniano zwiedzaniem większych
i nowocześnie uposażonych Zakładów Graficznych, gdzie uczenio-
wie pod przewodnictwem p. Stanisława Obtulowicza zapoznawali
się z techniką pracy w różnych działach techniki. Instruktorem
introligatorstwa był p. Tadeusz Bielczyk, który prowadził cwi-
czenia praktyczne (3 godz. tyg.) również w pracowni Muzeum
Przemysłowego.

Frekwencja uczniów na ogół dobra, słabsza jednak, niż w ubiegłym roku szkolnym.

Zachowanie się uczniów w szkole i poza szkołą wzorowe. Współzycie koleżeńskie bez zarzutu, a stosunek do grona nauczycielskiego poprawny i pełen zaufania.

Gminy klasowe funkcjonowały sprawnie.

Hufiec szkolny P. W. pod opieką p. Józefa Woźnickiego liczył 22 junaków. Junacy brali udział w defiladzie w dniu Święta Niepodległości, oraz 3-go Maja. Drużyna hufca uczestniczyła w zawodach strzeleckich i biegu sztafetowym z okazji Święta Przysposobienia Wojskowego.

W ciągu roku szkolnego odbywały się uroczystości szkolne i państwowe, odczyty i pogadanki. Organizowali je sami uczniowie, którzy dawali inicjatywę, układali i wykonywali program. W skład programu wchodziły produkcje muzyczne uczniów kl. III, przemówienia oraz deklamacje. Nieprzeciętny talent recytatorski okazał Marosz Marian, uczeń kl. III.

Obchodzono następujące uroczystości:

1. Święto Niepodległości.
2. Imieniny Pana Prezydenta.
3. 18-lecie zaślubin Polski z Morzem.
4. Imieniny Wodza Narodu Józefa Piłsudskiego.
5. Trzecią rocznicę zgonu Wodza Narodu.

Pogadanki i odczyty odbyły się na tematy:

1. Dzień Oszczędności.
2. Powstanie Listopadowe.
3. Powstanie Styczniowe.
4. Konstytucja 3 Maja.

W porze zimowej uczniowie korzystali ze świetlicy w gmachu Związku Młodzieży P. i R. Opiekunem świetlicy z ramienia szkoły był p. Stanisław Obtułowicz.

W dniu 3-go maja wzięła młodzież tut. szkoły udział w defiladzie na Błoniach krakowskich.

Uczniowie zwiedzali zabytki Krakowa, Muzeum Narodowe i Czartoryskich.

Biblioteka uczniowska pod opieką p. Józefa Woźnickiego zaopatrzona obficie w dzieła klasyków tak polskich jak i obcych posiada jednak mało powieści. Książki wypożyczano raz w tygodniu po nauce. Obrót wynosił około 400 książek. Bibliotekarzowi pomagał Marosz Marian uczeń kl. III.

W dniach od 1 do 10 czerwca 1938 r. odbyły się pod przewodnictwem kierownika szkoły egzaminy końcowe dla uczniów klasy III. Egzaminy wypadły zadawalniająco. Świadectwa ukończenia szkoły otrzymało 31 uczniów.

W niedzielę dnia 19 czerwca 1938 r. odbyło się uroczyste zakończenie roku szkolnego. Po nabożeństwie w kościele św. Katarzyny młodzież zgromadziła się w budynku szkolnym. Z zaproszonych gości przybyli: wiceprezes Korporacji Grafików p. Napoleon Telz, prezes Cechu Introligatorów p. Piotr Grzywa. Kierownik szkoły złożył szczegółowe sprawozdanie z całorocznej pracy naukowej i wychowawczej oraz serdecznie podziękował Gronu Nauczycielskiemu za sumienną i owocną pracę. Następnie dziękował kierownik szkoły Korporacji Grafików i Cechowi Introligatorów za zakupno książek szkolnych, fundusz na kolonie i nagrody dla uczniów, właścicielom zakładów graficznych za zezwolenie na zwiedzanie zakładów.

Serdeczne podziękowanie skierował także kierownik szkoły pod adresem Najprzewielebniejszego Ks. Mieczysława Kuznowicza i Dyr. Tadeusza Dalewskiego za życzliwą opiekę nad świetlicą dla uczniów.

Następnie pożegnał kierownik szkoły uczniów klasy III, wzywając ich, aby w dalszym ciągu pracowali nad sobą i kształcili swój umysł oraz hartowali wolę, a wtedy będą wartościowymi członkami społeczeństwa.

Przemówienie swoje zakończył kierownik szkoły okrzykiem na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej, Pana Prezydenta oraz Naczelnego Wodza, po czym zebrani odśpiewali Hymn Państwowy.

Do uczniów klasy III zwrócił się także p. prezes P. Grzywa, który życzył im, aby jako przyszli fachowcy starali się zdobyć zaufanie u społeczeństwa, a wtedy na brak pracy nigdy nie będą się skarżali.

W imieniu uczniów kl. III przemówił Marosz Marian, który gorąco podziękował Kierownikowi i Gronu Nauczycielskiemu za pracę i opiekę, a Korporacji Grafików i Cechowi Introligatorów za pomoc materialną.

Następnie kierownik szkoły odczytał listę nagrodzonych, którym nagrody w postaci cennych książek wręczył p. wiceprezes Napoleon Telz.

Nagrody otrzymali:

Z klasy III: Marosz Marian
Piekarz Edward

Z klasy II: Goldberger Izaak
Tippe Roman

Z klasy I: Loska Rudolf
Łęczyński Władysław
Rasiński Zbigniew
Zwoliński Włodzimierz.

Uczniowie introligatorzy otrzymali nagrody z rąk prezesa Cechu Introligatorów p. Piotra Grzywy.

Nagrodzeni zostali:

Z klasy III: Lange Władysław
Piechota Paweł

Z klasy II: Fitt Jan.

Po rozdaniu świadectw zwiedzano wystawę prac rysunkowych uczniów, urządzoną przez nauczycieli pp. Kinastowskiego i Świerczka oraz wystawę prac introligatorskich, wykonywanych na ćwiczeniach praktycznych, urządzoną przez p. Bielczyka.

RADA OPIEKUŃCZA

1. Madejski Paweł, prezes Korporacji Grafików.
2. Telz Napoleon, I wiceprezes Korporacji Grafików.
3. Zieliński Franciszek, II wiceprezes Korporacji Grafików.
4. Grzywa Piotr, prezes Cechu Introligatorów.

GRONO NAUCZYCIELSKIE

1. Niziński Czesław, kierownik szkoły.
2. Bielczyk Tadeusz, instruktor introligatorstwa.
3. Durałowicz Jan, nauczyciel języka niemieckiego.
4. Kinastowski Zygmunt, nauczyciel rysunków zawodowych.
5. Oberski Władysław, instruktor ćwiczeń praktycznych.
6. Obtułowicz Stanisław, instruktor zawodowy, kierownik Świetlicy i Koła Absolwentów.
7. Robak Stanisław, wychowawca kl. I.
8. Świerczek Franciszek, nauczyciel rysunków zawodowych.
9. Woźnicki Józef, wychowawca kl. III, bibliotekarz, opiekun hufca P. W.
10. Wroński Tadeusz, wychowawca kl. II.
11. Ks. Zwardoń Józef, prefekt szkoły.

PRZEDMIOTY NAUCZANIA

obowiązujące w publ. szkole kształcącej zawodowej dla
uczniów przemysłu graficznego.

1. Rysunki odręczne.
2. Kreslenia geometryczne.
3. Rysunek zawodowy.
4. Fizyka techniczna.
5. Materiałoznawstwo ogólne łącznie z chemią i materiałoznawstwo specjalne.
6. Technologia zawodowa.
7. Zajęcia praktyczne wraz z wyjaśnieniami teoretycznymi.
8. Liternictwo (francuskie, greckie, niemieckie i rosyjskie).
9. Religia.
10. Język polski i korespondencja.
11. Nauka o Polsce (krajoznawstwo i nauka o obywatelstwie).
12. Rachunki (przemysłowe i kalkulacja).
13. Rachunkowość zawodowa.
14. Higiena.
15. Język niemiecki.

LICZEBNE ZESTAWIENIE KLASYFIKACJI UCZNIÓW za rok szkolny 1937/38

KLASA	Zapisa- nych	Opuściło szkołę	Do końca pozostało	Klasyfi- kowano	Otrzyma- ło postęp	% w stos. do zapis.	% w stos. do klasyf.	Ukoń- czyło szkołę
I.	52	9	43	41	41	80 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	—
II.	45	1	44	40	40	88 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	—
III.	31	—	31	31	31	100 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	31
Razem	128	10	118	112	112	89 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	31

WYKAZ UCZNIÓW,

którzy w roku szkolnym 1937/38 ukończyli szkołę:

1. Adamkiewicz Piotr
2. Akerman Zygmunt
3. Barnycz Aleksander
4. Bieda Józef
5. Florek Edmund
6. Góra Edward
7. Gruszczyński Stefan
8. Hadyniak Tadeusz
9. Jurowicz Jerzy
10. Kaszowski Tadeusz
11. Kowalczyk Marian
12. Kwietniowski Antoni
13. Lange Władysław
14. Lembas Tadeusz
15. Ligęza Stanisław
16. Łaciak Czesław
17. Marosz Marian
18. Meres Władysław
19. Michalczyk Włodzimierz
20. Nowak Jan
21. Pakoński Mieczysław
22. Piechota Paweł
23. Piekarz Edward
24. Pudłowski Stanisław
25. Rachwał Władysław
26. Sikora Tadeusz
27. Sudek Stefan
28. Szczęśniak Kazimierz
29. Ślizowski Mieczysław
30. Zdebski Wojciech
31. Zelek Stefan

W Krakowie, dnia 30 czerwca 1938 r.

NIZIŃSKI CZESŁAW

Kierownik Publ. Zawod. Szkoły Dokszt. Nr 15
dla uczniów Przemysłu Graficznego w Krakowie.

